

Psychologia przemocy

- Syndrom wyuczonej bezradności.
- Proces wiktymizacji – techniki kontroli umysłu
- Zespół Stresu Pourazowego

Obrażenia psychiczne

szkody powodujące obniżenie możliwości intelektualnych lub psychicznych jednostki, w wyniku czego następuje wyraźne pogorszenie się jej funkcjonowania , w porównaniu z typowymi dla danej kultury standardami osiągnięć i zachowania .

Teoria wyuczonej bezradności. Martin Seligman

Podstawową przyczyną wszystkich deficytów zaobserwowanych u ludzi po kontakcie ze zdarzeniami niekontrolowanymi jest przekonanie, że także w przyszłości nie będzie żadnego związku między reakcją a zamierzonym wynikiem.

Oczekiwanie daremności wysiłków powoduje:

- Spadek motywacji do reakcji
- Trudność w dostrzeżeniu związku między reakcją a pożądanym skutkiem

Teoria wyuczonej bezradności.

Atrybucje bezradności

2. Stałości

Ocena przyczyny porażki – atrybucje stałe , powodują utrwalenie deficytu

„Ja zawsze”, „Ja nigdy”

3. Ogólności –Specyficzności

Kiedy ludzie dokonują ogólnych atrybucji swych porażek

„Ja niczego nie potrafię..”, „ Ja nie mam zdolności do tego i innych zadań”

Wyuczona bezradność prowadzi do:

- deficytów poznawczych: które polegają na ogólnym przekonaniu, że nie ma takich sytuacji, których możliwa jest zmiana; że w konkretnej sytuacji nic nie można zrobić;
- deficytów motywacyjnych: brak motywacji do działania i umiejętności angażowania się; długi czas dochodzenia do równowagi po porażce;
- deficytów emocjonalnych: które objawiają się stanami apatii, depresji, lęku, uczucia zmęczenia, niekompetencji i wrogości;
- deficytów społecznych: wycofanie z kontaktów społecznych.

Umiejętności życiowe

*są to umiejętności umożliwiające
człowiekowi pozytywne zachowania
przystosowawcze, dzięki którym może
skutecznie radzić sobie z zadaniami,
wymaganiami codziennego życia.
Są to umiejętności psychospołeczne.*

(definicja Światowej Organizacji Zdrowia z 1993 r.)

Kontrola za pomocą przymusu.

Zdarzenie traumatyczne może wydarzyć się praktycznie wszędzie.

Natomiast długotrwałego, powtarzającego się urazu doświadczyć można tylko w warunkach niewoli.

Sposoby przejmowania kontroli nad inną osobą opierają się na systematycznym, powtarzającym się wywoływaniu urazu psychicznego

Kontrola za pomocą przymusu.

Techniki „prania mózgu”

1. Szereg zabiegów , które są stosowane przez grupę lub jednostkę , by zmienić czyjeś przekonania, nastawienia, światopogląd.
2. Szereg zabiegów stosowanych w celu zmiany osobowości, aby osoba manipulowana działała zgodnie z oczekiwaniami manipulatora.

Kontrola za pomocą przymusu.

Techniki „prania mózgu”

- Izolacja
- Monopolizacja uwagi
- Doprowadzenie do wyczerpania fizycznego i psychicznego
- Wywoływanie lęku i depresji
- Przemienność kar i nagród
- Demonstrowanie wszechmocy i wszechwładzy
- Wymuszanie drobnych usług

Kontrola za pomocą przymusu.

Techniki „prania mózgu”

Zorganizowane techniki osłabiania ofiary i pozbawiania Jej związków z innymi ludźmi.

Metody psychologicznej kontroli są ukierunkowane na wywołanie w ofierze przerażenia i bezradności oraz zniszczenie jej poczucia własnego „ja” w relacjach z innymi.

Kontrola za pomocą przymusu.

Techniki „prania mózgu”

Zorganizowane techniki osłabiania ofiary i pozbawiania Jej związków z innymi ludźmi.

Metody psychologicznej kontroli są ukierunkowane na wywołanie w ofierze przerażenia i bezradności oraz zniszczenie jej poczucia własnego „ja” w relacjach z innymi.

Kontrola za pomocą przymusu.

- **Chociaż przemoc stanowi uniwersalny sposób terroryzowania ofiar, bywa, że sprawca używa jej bardzo rzadko i często tylko jako środka ostatecznego.**
- **Aby utrzymać kogoś w stanie ciągłego strachu, nie trzeba ciągle stosować siły.**
- **Groźby dotyczące innych osób są z reguły równie skuteczne, co groźby adresowane bezpośrednio do ofiary.**

Kontrola za pomocą przymusu.

- Obdarzanie sporadycznymi łaskami w celu przywiązania ofiary do kata
- Walker zauważa, że faza „pojednania” stanowi decydujący moment w procesie przełamywania psychicznego oporu maltretowanej kobiety

Cykl przemocy w rodzinie- Leonora. E. Walker

- 1. Faza narastania napięcia**
- 2. Faza gwałtownej przemocy**
- 3. Faza miodowego miesiąca**

Zespół stresu pourazowego -PTSD

(ang. posttraumatic stress disorder)

Pojecie zespołu stresu pourazowego, czy też zaburzenia po stresie traumatycznym, zostało wprowadzone do DSM III w roku 1980.

Stres – Hans Selye.

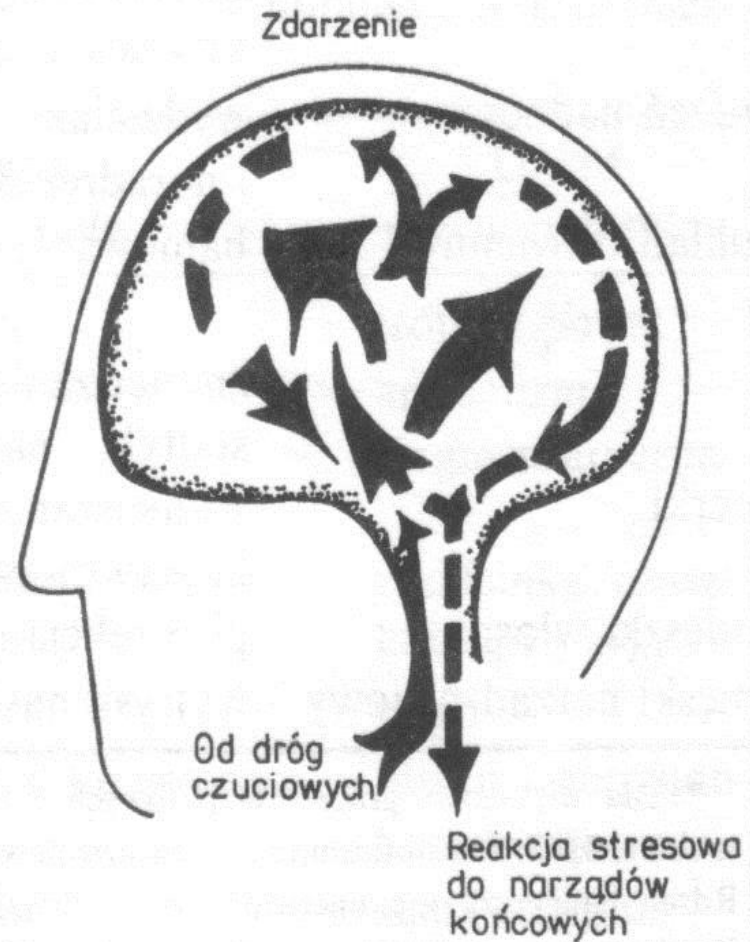
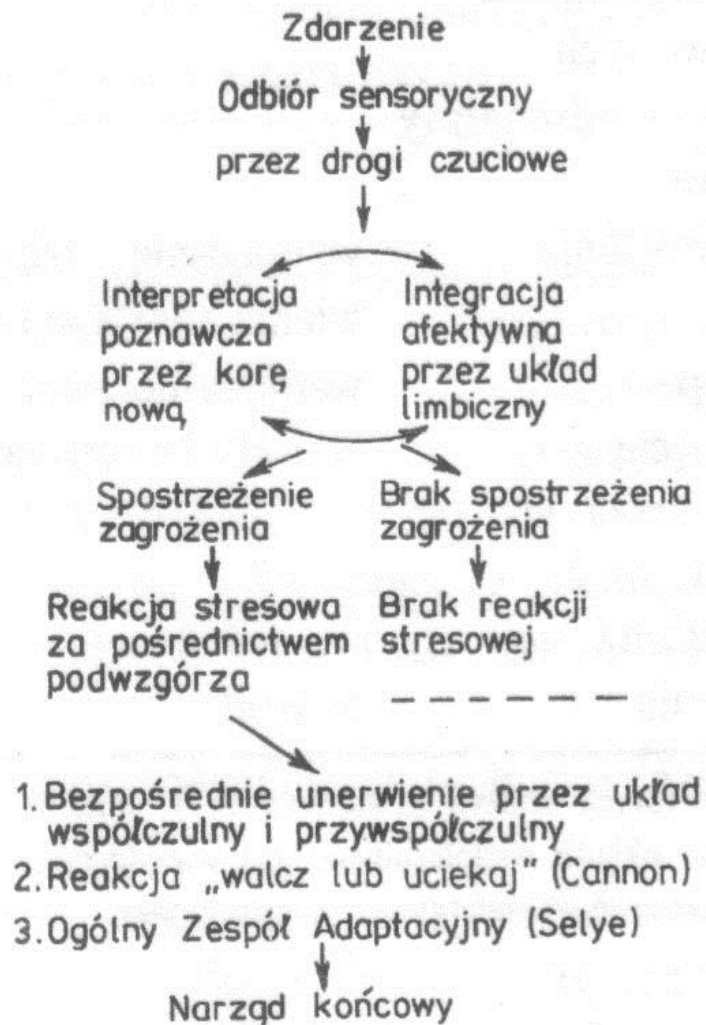
Organizm reaguje szeregiem zmian mających znaczenie przystosowawcze.

Fazy

- alarmowa- mobilizacja organizmu
- odporności – aktywizacja mechanizmów przystosowawczych, przeciwdziałających sytuacji stresowej
- wyczerpania – spadek aktywności gdy stresor jest zbyt silny lub długotrwały.

Rys. 7. Reakcja stresowa

Reakcja stresowa Stephen Hobfoll

odpowieź na :

zakłócenie lub zapowiedź zakłócenia równowagi pomiędzy zasobami czy możliwościami jednostki z jednej strony, a wymaganiami otoczenia z drugiej.

Psychologiczne uwarunkowania stresu :

- wysokie wymagania
- duże ograniczenia
- brak wsparcia

MODEL ZACHOWANIA ZASOBÓW Stephen'a Hobfolla

Zasoby przedmiotowe

- mają charakter fizyczny i często służą jako symbol statusu.

Warunki

- są to cenione przez nas „stany posiadania”.

Właściwości osobiste

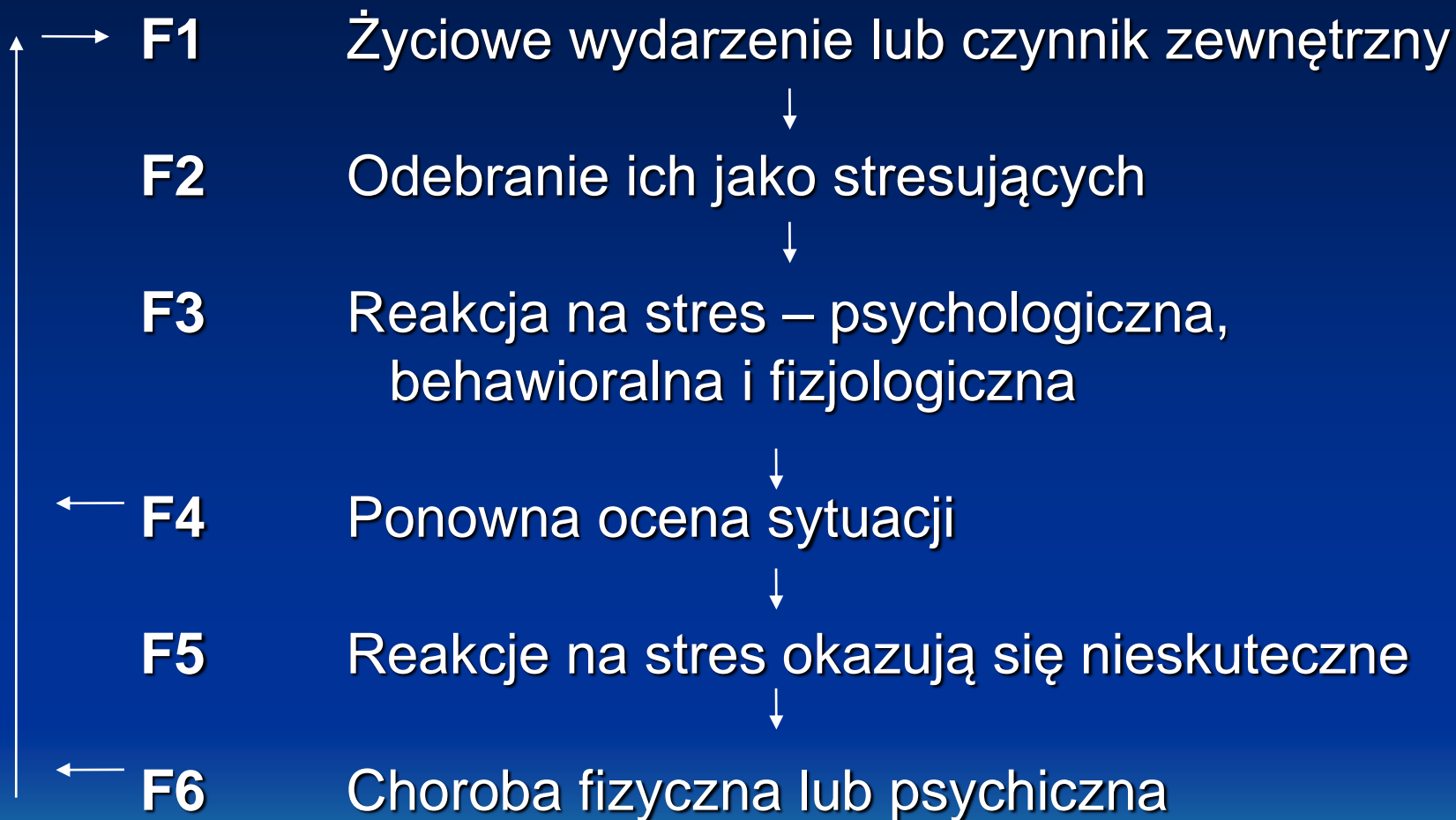
- odnoszą się do stałych cech i umiejętności jednostki.

Źródła energii

- obejmują takie zasoby, jak czas, pieniądze i wiedza.

Model stresu - Albert Ellis

PTSD- pierwsze medyczne obserwacje

- Zespół nazwany „sercem żołnierskim” lub „sercem Da Costy” “Da Costa’s heart” — (okres wojny secesyjnej, 1861-1865 lekarz Jacob Mendez Da Costa).
- „railway spine” zwanego także chorobą Erichsena W roku 1875 angielski chirurg John Eric Erichsen opisał objawy psychiczne następujące po wypadku.
- „shell-shock” (szok artyleryjski) Charles Samuel Myers -brytyjski psychiatra wojskowy dostrzegał duże podobieństwo nerwicy wojennej do hysterii
- Janet, Freud , Breuer- centralne miejsce urazów w seksualnych z okresu dzieciństwa w etiologii nerwic (Studia nad Histerią 1895)

Zespół stresu pourazowego -PTSD

(ang. posttraumatic stress disorder)

- W roku 1941 Abram Kardiner opublikował swoją pracę pt. „The Traumatic Neuroses of War” („Wojenna nerwica pourazowa”). Praca ta była owocem jego doświadczeń wynikających z leczenia weteranów I Wojny Światowej i obserwacji pacjentów podczas II Wojny Światowej.
- W roku 1959 w Klinice Krakowskiej rozpoczęto badania dotyczące stanu psychicznego i somatycznego osób dotkniętych prześladowaniami reżimu nazistowskiego. Zajmowano się tematyką obozów koncentracyjnych, także losu dzieci, ofiar eksperymentów pseudonaukowych, Wtedy też powstało pojęcie astenii postępującej nazywanej też KZ- syndromem.

Zespół stresu pourazowego -PTSD

- 1976 roku teoria Horowitz.

Opisuje on reakcje na ekstremalny uraz psychiczny. Brak możliwości przetwarzania informacji przesuwają ją poza świadomość uruchamiając mechanizmy obronne (zaprzeczenie i odrętwienie). Traumatyczna informacja przedostając się do świadomości jest po pewnym czasie przetworzona (określane jest to jako intruzja)

o

PTSD – kryteria rozpoznawania

A. Osoba

- (1) doświadczyła lub była świadkiem zdarzenia będącego realnym lub potencjalnym zagrożeniem śmiercią, poważnego zranienia, lub naruszenia w inny sposób fizycznej integralności.
- (2) Jej reakcją był strach, bezsilność lub przerażenie.

PTSD – kryteria rozpoznawania

B. Wydarzenie to przeżywa na nowo w postaci :

- (1) wspomnienia – obrazu lub myśli;**
- (2) snu o zdarzeniu;**
- (3) przejawia uczucia lub działa tak, jakby zdarzenie miało miejsce aktualnie – iluzje, halucynacje, epizody rozczepienia świadomości,**
- (4) reaguje lękiem na bodźce przypominające zdarzenie,**
- (5) przejawia reaktywność fizjologiczną na bodźce przypominające zdarzenie.**

PTSD – kryteria rozpoznawania

C. Unika bodźców związanych ze zdarzeniem i wykazuje obniżenie reaktywności:

- (1) unika uczuć, myśli i tematów rozmów związanych ze zdarzeniem,
- (2) działań, miejsc i ludzi przypominających je,
- (3) nie może przypomnieć sobie ważnych aspektów zdarzenia,
- (4) wykazuje zmniejszenie zainteresowania lub nie uczestniczy w ważnych dotąd aktywnościach,
- (5) odczuwa poczucie dystansu lub obcości wobec innych ,
- (6) wykazuje ograniczoną skalę przeżywania emocji,
- (7) oraz poczucie ograniczonego życia - brak planów na przyszłość.

PTSD – kryteria rozpoznawania

D. Przejawia uporczywe objawy podwyższonego pobudzenia przejawiające się przynajmniej na dwa z następujących sposobów:

- (1) trudności zaśnięcia lub pozostawania w stanie czuwania,**
- (2) podirytowanie lub wybuchy gniewu,**
- (3) trudności w skoncentrowaniu uwagi,**
- (4) nadmierna czujność,**
- (5) nadmierne reagowanie strachem.**

PTSD – kryteria rozpoznawania

E. Objawy występują dłużej niż miesiąc.

F. Objawy powodują cierpienie lub upośledzenie funkcjonowania społecznego lub zawodowego.

PTSD – częstość zaburzeń

- PTSD występuje od kilku do ponad 50% ofiar traumy (średnio 20%-30%);
- Częstość występowania PTSD zależy od rodzaju tego wydarzenia - od kilku do około 20% w przypadku katastrofy naturalnej (np. powodzi) aż do ponad 50% w przypadku ofiar gwałtu.
- Występuje u 1%-3% populacji
- Kobiety dwukrotnie częściej rozwijają to zaburzenie niż mężczyźni
- Spośród osób doświadczających wydarzeń traumatycznych 25 % rozwija zaburzenie stresu pourazowego Co wskazuje, że nie samo wydarzenie traumatyczne jest przyczyną wystąpienia zaburzenia.

Poczucie koherencji A. Antonovsky'ego

„Poczucie koherencji jest globalną, złożoną orientacją człowieka, która powoduje, iż ma on poczucie, że świat zewnętrzny i wewnętrzny jest przewidywalny oraz istnieje prawdopodobieństwo, iż zdarzenia i procesy będą przebiegały zgodnie z własnym oczekiwaniem”.

Poczucie koherencji

- stanowi uogólnione i względnie trwałe nastawienie decydujące o zasadniczym sposobie spostrzegania, odczuwania i rozumienia świata,
- jest złożoną zmienną , składa się z trzech zasadniczych komponentów:
  1. Zdolność do rozumienia
  2. Zaradność
  3. Sensowność

PSYCHOTERAPIA

Przywrócenie porządku świata.

**Przywrócenie jednostce wiary we własne
siły i poczucia autonomii.**

DEMOTYWATORY.PL

Z zaufaniem jest jak ze ściętym drzewem

Zostaje tylko pień, który obumiera albo bardzo powoli wypuszcza nowe pędy

PSYCHOTERAPIA

1. Bezpieczeństwo

- Nazwanie problemu
- Przywracanie poczucia kontroli
- Tworzenie bezpiecznego otoczenia
- Ukończenie pierwszego etapu

2. Wspominanie i żałoba

- Rekonstrukcja historii urazu
- Przekształcanie traumatycznych wspomnień
- Żałoba po traumatycznej stracie

3. Odbudowywanie związków

- Nauczenie się walki
- Pogodzenie się ze sobą
- Odzyskiwanie kontaktu z innymi
- Odnajdowanie misji życiowej
- Uporanie się z urazem

Dziękuję za uwagę.

Halina Bulska- Sobusik
Psycholog, Psychoterapeuta

